

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként **egyszer**, szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

Emlékbeszéd.

Tartotta: dr. Veress István tanítóképző-intézeti igazgató a háború-
ban elhunyt Kovács István tanítóképző-intézeti tanár emlékére
1914 nov. 10-én a főiskolai imateremben rendezett gyászünnepélyen.

A gyászünnepély, amelyet a vállásnak és a történelemnek eme megszentelt csarnokában rendez a kartársak hálás szeretete, hazafias érzelve, legyen egyszerű, hű megemlékezés amaz ifjú életre, amely a kulturának rövid szolgálata, de nehéz védelme után oly hamar végső lobbort vetett. Minden megemlékezés a múlt és a jelen összekötése. És ha az a múlt, amelyet felidézünk, gyászos eseményt, megrázó tragédiát rejt magában, nehezen tudjuk a megemlékezésnek a szív feltörő érzelmeit a megnyugovás nyugodt medrébe terelni. Nehezen lehet különösen a jelen esetben. Hiszen alig némult el a megdöbbenés szava, amelyet ama gyászos hír keltett ajkunkon: Kovács István, a mi ifjú kartársunk a harcmezőn kapott betegsége következtében örökre kiragadtatott közülünk. Hiszen még mindig alig tudjuk elhinni, még mindig alig tudjuk felfogni ama immár szomorú valóságra vált tény, hogy az, aki még alig egy pár hónappal ezelőtt a munkának lázas hevében edzette napról-napra a közönségesség határán felül emelkedő tette-
erejét, ma már az enyészet karjain pihenni ki rövid földi életének fáradsalmait.

Mélyen tisztelt gyászoló közönség! Az a rövid, mindössze három évtizedre terjedő élet, amelyet Kovács István kartársunk megfutott, nem nyújthat alkalmat feltűnő eredmények sikerdús tettek méltatására. Ez az ifjú élet csak reményeket, terveket tartalmazhatott még, nem pedig sikereket. Ez az ifjú élet a maga teljességében minden vágyával, minden reményével a jövő volt. . . . Fájdalom, most már a múlté lett.

Szülei áldozatkészsége mellett elvégezvén Debrecenben, szülővárosában a főreáliskolát, fel-

sőbb tanulmányait a budapesti egyetemen folytatta, ahol 5 évvel ezelőtt tette le sikerrel a számtanból és ábrázoló geometriából a szakvizsgát. Ugyanezen évben neveztetett ki a debreceni ref. tanítóképzőintézet helyettes tanárának, majd két évvel később rendes tanáruul választott meg. A küzdelmes tanulás után elérte hát célját: előtte állott a munkásság terjedelmes mezeje. Emez első cél elérése mellett közel volt már ama második cél elérése: a családi élet megalapításához. A gondviselés kijelölte már számára a leendő élettársát, a küzdelmek hű osztályosát, akivel egy hosszú életet volt hivatva megfutni. Az életszövetség megkötése már ki volt tűzve, a midőn egy nagy hatalom, az édes haza hívó szózatára itt kellett hagyni a reményeket, a terveket, a fényes álmokat, itt úgy, hogy azok ne öltsenek többet testet, megvalósulatlanul semmisüljenek meg.

Mennyit vártunk mi tőle, akik mint tanártársai napról-napra láttuk buzgó igyekezetét, intézetünk fejlesztésére irányuló nemes törekvését. Ha minket olykor-olykor elcsüggesztett az intézetünkre az elmúlt években reá zúdult sok veszteség, avagy a sikertelenség, amellyel az előbbrevitel érdekében tett tervek olykor-olykor találkozottak. — ifjú lelkének minden derűjével, a jobb jövőbe vetett bizalommal bátorított mindnyájunkat. Mint tanárt legjobban jellemzik egyik volt tanítványának a napokban hozzám intézett eme sorai: „szigorú volt mint tanár, de mint ember jóakarónk, szinte jó barátunk. Szerettük őt, Emléke élni fog köztünk örökké!!“

Az elhunyt tanárnak, a jó barátunk távollevő sírját gyászoló lelkek bús gondolatai repkedik körül, siratva mindenik a maga veszteségét. Vajjon kié a legnagyobb veszteség? A szülőké, akik fiok szellemi fejlődése, a pályáján tett előhaladása felett érzett örömeiket szomorú gyászban látják elmerülni? A testvéreké, kik a közöttük levő szó-

vetséget megbénítva, megtépve szemlélik? Meny-asszonyáé, akire az élet boldogsága helyett a szörnyű megpróbáltatás zúdult. A tanártársaké, akik az elhunytal egy becsületes, őszinte, igaz jellemű lelket vesztek el? Én, mélyen tisztelt gyászoló közönség, úgy érzem, hogy közel állok a valósághoz, ha e szomorú alkalommal kimondom, hogy itt a legnagyobb veszteség a kulturáé, a közművelődésé! Minden többi vesztes fél amaz áldozatok kényszerítő szükségességével vigasztalhatja magát, amelyeket imádott hazánk a megtámadás veszélyében joggal megkövetelhet és elvárhat tőlünk. De a kultura nem vigasztalódhatik meg oly hamar.

Minden részvétünk fájó érzése száll a háborúban elesett *nagyobb* műveltség nélküli egyszerű harcosok felé is. De ez a fájó érzés százsorosan fokozódik a kultura egy-egy képviselőjének, egy-egy tanárnak elhunytával, mert akkor fájó szívvel látjuk, hogy az egyén megsemmisülése mellett rombadől a műveltségnek az a szentélye is, amely ott honolt a lélekben, magába rejtve a tudásnak hosszú évek során annyi fáradsággal összegyűjtött kincseit. Meghatóan szomorú, ha eme szentély világa, amely hivatva van százak, nem ezrek agyába új fényt, új világot támasztani, hirtelen kialszik anélkül, hogy képző erejét, áldásos hatását kifejteni tudná. Az ilyen fénynek, az ilyen világító faklyának az idő előtt való kialvása az igazi veszteség. Az anyagi veszteségeket könnyen s aránylag hamar pótolhatjuk, de szellemieket nehezen és csak hosszú idők múltán.

Mennyire szeretjük mi a hazát, hogy a legdrágábbat, a legbecsesebbet: a kulturembereket is odaadjuk áldozatul abban a rettenetes harcban és küzdelemben, amely épen a kulturáért folyik. De nem azt tanuljuk-e a szellem-erkölcsi világ törvényeiből, hogy a nemes érzések, nagy eszmék, kiváló gondolatok megvalósulás előtt áldozatokat, vértanúkat követelnek. És minél nagyobbak, minél becsesebbek az áldozatok, annál szebb a diadal, annál hatalmasabb a küzdelmek során megszerzett siker. A világ még nem látott diadalt vár, áldozat nélkül; minden új élet, minden haladás még a pusztulás, az enyészet romjain fakadt fel.

Ezek a gondolatok nyújtsanak nekünk vi-

gasztalást ama nagy áldozat meggondolásánál, amelyet főiskolánk már eddig is hozott a világháborúért. Igen, vigasztalódjunk. Miként a lélektanban azt tanítjuk, hogy két érzelem közül az erősebbik elnyomja a gyengébbiket, úgy nyomja el nálunk a veszteség érzetét a hazafias érzet. Igen, inkább gyászoljunk mi százakat, ezreket, csak egyet ne kellessen soha gyászolnunk: a hazát. Erős bizodalommal hisszük, hogy ezt a szörnyű, ezt a gondolatokban is borzasztó gyászt elfordítja tőlünk a mi Istenünk, akit mi hazánkért, nemzetünkért nap mint nap ezekkel a szavakkal kérünk a mi magyar imánkban: „Nyújts feléje védő kart, ha küzd ellenséggel“.

A jó pásztor.

II.

A jó pásztor minden veszedelemtől óvja juhait, de azért vihar mégis csak dühöng a természetben és utóléri a nyáját is. A nyájnak tehát meg kell állani a vészek között is.

A Megváltó üdvrendszerében nem foglal helyet az öldöklés, a hívők azonban mégis belekerültek és belekerülhetnek a legvadabb vérengzésekbe is.

Ilyen ez a világháború is, amelyért nem a népek (azok most is testvéreknek tartják egymást), hanem az államférfiak felelősök s a fajgyűlöleten, az elsőségért, a halalomért való versenyen kívül talán még az a két egyház, amelyik közül az első minden keresztyén külsőségei mellett teljesen pogány maradt, a második pedig minden belső fejlődése dacára teljesen pogány hatás alá került.

Mindezek a megállapítások a mi számunkra most csak olyan akadémikus értékkel bírnak.

A végzetes háborúba belesodortattunk, létünk áll kockán, hazánk, magunk iránti kötelezettségünk, az önfentartás ösztöne parancsolja, hogy a harcban vitézül megálljunk, hogy a harcban, amit nem a Krisztus akart, de amit ő se hárihatott el tőlünk, úgy amint Ő kívánta, az életünket is bátor örömmel letegyünk, s a nagy küzdelemben mindnyájan részt vegyünk.

A pályák fontosságáról, a lelkesi feladatok magasztosságáról most nincs ideje és helye eszméket cserélni. Most tenni, segíteni kell haladék nélkül.

Református zsoltárok és imakönyvek

bárhon hirdetett áron a
legszebb kivitelben kaphatók

CSÁTHY FERENCZ
Debreczen legrégebbi

Vidéki megrendelések gyorsan
és pontosan eszközöltetnek.

Tüzzész, áradás esetén is lelkész a lelkész, de mégis az a különb, aki az oltásnál, mentésnél segít, vagy a mentés munkáját szervezi.

A vérben-fagyban feküvő szerencsétlen jerikói utas mellett is deliberált az akkori papság és lévitaság, de csak a samaritanus segített rajta, aki nem okoskodott, hanem minden okoskodás nélkül cselekedett.

Igy fekszik vérben-fagyban Magyarország virága, szép ifjúsága, derék férfi katonasága. A mi szegény hazánk az a szegény samaritanus és nekünk nem szabad a Megváltó által elítelt zsidó pap és lévita szerepét vállalni.

Az a meggyőződés az, hogy a harcban, amennyiben ránk szükség van, a mi lelkészeinknek is lehet, szabad, sőt szükséges részt venniük s jövőben a mentességet teljesen el kell törölni.

Zászló alá kell állaniok a szászok módjára legelőször is a nem paróchus lelkészeknek, a középiskolai s felsőbb iskolai alkalmazásban lévő, papi jellegűket egyszerű káplánul való beiratkozással megőrzött tanároknak.

A mentességet nem kell továbbá igénybe venni a fegyverképes s a harctól vissza nem riadó (aki fél, az nem való oda) ifjúságnak.

Meg lehet érteni még azt is, ha az egyházakban szolgáló hadképes lelkészekre is sor kerül. Ahol többen szolgálnak (a nagy városokban), ahol a szolgálat egyesíthető (a kis közelfekvő egyházakban), ott, mint a bírónak és a többi tisztviselőnek, nekünk is el kell menni.

Az elv tehát a *minden kivételt kizáró*, semmi hadi adóval nem mentesíthető (a pénzesek, a bankárok mind itthon vannak), mindenkit, még a vakot is egyformán kötelező (szolgáljon mindenki tehetsége szerint a köznek) *általános állam szolgálati* (nem pusztán csak katonáskodási) *kötelezettség*; a háború idején pedig a közhivatalnokokra most is érvényes eljárás, mely szerint *csak az maradjon meg, aki ott az állam, a köz érdekében nélkülözhetetlen*. (Most sem kell nyugdíjazni senkit, most az egyházban is, mint a tanároknál, szolgálatra kell behívni a már eddig nyugdíjazott lelkészeket is.)

Az elmondottak után (igazán szerettem volna el nem mondani) még egygel tartozom. Annak a kijelentésével, hogy a lelkész természetes köz-

(katonai-) szolgálatának én nem a kombattáns katonáskodást tartom, bár ezt sem ellenzem és megértem, hanem az igehirdetés mellett a betegek körüli eljárást: sebesültek kiszállítását, ápolását, kísérését. Azért a lelkészt erre alkalmaznám. Az a hitem, hogy ezt a szolgálatot minden lelkészi pályán lévő, hadköteles korban lévő s hivatalában nélkülözhetetlen lelkész valláskülönbség nélkül készségesen vállalná is.

Csak kérjék e szolgálatot tőle s adjanak alkalmat neki, hogy arra kiképezhesse magát.

Én itt a hittanhallgatókkal együtt már hetek óta jelentgetem magam és keresek valakit, aki hallgatóimmal együtt a betegápolás tudományába bevezessen. Az orvosok azonban annyira el vannak foglalva, hogy még csak szóba se állanak velünk. A katonai hatóságnak is más a gondja. Igazán úgy áll a dolog, hogy akit a hazája iránti ellenállhatatlan érzés von, az mint lelkész is csak a véres harcmezőre mehet; a harcban, amely a Megváltó üdvösségre vezérlő rendszerében nem foglal helyet (ebben egyetértünk), de amelybe az ő tanítványai és az ő hívei mégis belekerültek s amelyben nekünk is meg kell mutatni, hogy letudjuk tenni az életet a hazáért, a jövőöért, a Krisztusért, épen mint ama Jópásztor.

dr. Ferenczy Gyula.

A legelső magyar református lelkészegyesület.

A múlt század húszas és harmincas éveiben, a nemzeti ébredés korszakában, a nagy Széchenyi István lelkes izgatására egymásután alakultak meg a kisebb-nagyobb városokban a kaszinók, vagy akkori néven „társalgási-egyletek”. Ezek nyomán az egyesülés, a társulás szükségének is felébredt az egyesülés, a társulás szükségének vágya és érzete. A református lelkészek is belátták az egyesülés, a tömörülés nem annyira anyagi, mint sokkal inkább szellemi hasznait s már a harmincas évek végén van tudomásunk egy református lelkészi egyesületről.

Kutatásaim eddigi eredményeként az abauji „aszalóvidéki református predikátorok értekező egylete” a legelső, legrégebbi ref. lelkészegyesület,

KÉSZÍT:

minden a fényképészeti szakmába vágó művészi munkákat műtermen kívül is. ↔

Kozmann és Társa

fényképészeti, festészeti és fényképnagyítási műterme
↔ Debrecen, Piac-utca 44. szám. Ujfalussy-ház. ↔

FELVÉTELEK:

egész nap (vasár- és ünnepnapon is) minden időjárásban; művilágítás mellett este 7 óráig *

melynek első korszakát az alábbiakban részletesen ösmertetem.

Az 1838. év közepén a szikszói, alsóvadászi és aszalói lelkészek négyen (mert Szikszón akkor is két pap volt) „hír- és tudományos lapok járatása végett társaságba állottak“. A következő 1839. évben január 19-én és február 6-án tartott üléseikben megalkották a „helvét vallástételt követő egyházi olvasó-egyesület“ alapszabályait. Ekkor már 16-an voltak, köztük három hitbuzgó világi férfiú. Megrendelte és olvasta az egyesület a Jelenkort, Athenaeumot, Tudománytárt, Gazdasági tudósításokat; később a Múlt és Jelen, Pesti Hirlapot, Protestáns Lapot és Religiót s e mellett évenként megszerezte a magyar irodalom mezején feltűnt jelesebb műveket. Piskolczi György szikszói lakos költségén megszerezte a híres Strauss munkáit; az irodalmi téren is ösmert Jakabfalvy András gagybátori és Patay Sámuel szintén abauji ref. földbirtokos urak szíveségéből nyerte a darmstadti Allg. Kirchenzeitungot, a Görres-féle r. kath. Historisch-politische Blättert s a német egyházi irodalom akkori legnevezetesebb műveit.

Mindez oly szép és oly széles szellemi perspektíva, melyre, nyolc évtized múltán is, csak nagy előismeréssel, mondhatnám, irigységgel tekinthetünk.

Az 1840. évben Szikszón tartott ülésen több új tagot vett fel az egyesület, köztük — fényes emlékeül az akkori idők liberalizmusának — egy görögkatholikus plébánost és egy izraelita haszonbérletet is! Majd 1841-ben Alsóvadászon, 1842-ben Aszalón gyűltek egybe s elhatározták, hogy „jövőre a gyűlés papi conferentiává alakulva át, tagjai az egyházi és iskolai élet körébe tartozó tárgyak fölötti értekezésekkel jelenjenek meg“ a gyűléseken s mindjárt az 1843-ban Felsőközsmárkon tartott értekezleti gyűlésen hat értekezést hallgattak és vitattak meg a tagok. A Böcsön, 1846. aug. 17. és 18. tartott ülésen az alapszabályokat bővítették, könyvtári szabályzatot készítettek s intézkedtek a könyvtárnak részint vásárlás, részint ajándékozás útjáni állandó gyarapításáról. Az eddigi könyvtárnok Forray József, szikszói lelkész elhalálozván, helyébe Molnár Antal aszalói lelkész választatott meg, így a

könyvtár is Aszalóra ment át s ennél fogva az eddig szikszóvidékinek nevezett egyesület „aszalóvidéki“ nevet nyert.

Érdekes, hogy Aszaló még ekkor nem az abauji, de a felsőborsodi egyházmegyéhez tartozott, a borsodmegyei Böcs pedig — hol az akkori tudós esperes, Futó Sámuel lakott — az abauji egyházmegyéhez. Egy későbbi rendezés alkalmával aztán (1854) Böcs az alsó-borsodi, Aszaló pedig az abauji egyházmegyének jutott. Az egy Aszalót kivéve a többi tag kivétel nélkül az abauji egyházmegyéhez tartozott, p. o. 1847-ben a böcsi, ongai, szikszai, alsóvadászi, felsőközsmárki, léhi, berencsi, rásonyi, bereti és baktai lelkészek. Ma már, fájdalom, Léhen és Berencsen nincs lelkészi állomásunk, amaz Közsmárkhoz, emez Rásonyhoz tartozik.

Az 1847. évben két gyűlés volt, augusztus 18-án Ongán, november 30-án Perén. Amott Darvas Antal főszolgabíró, itt Bárczay Ferenc földbirtokos voltak a papi értekezlet vendéglátó házigazdái s az értekezletnek eleitől végig buzgó tagjai. Perén a házigazdán kívül még Péchy Tamás evangélikus vallású világi úr is jelen volt, kit az abauji ref. egyházmegye, közlekedéssel tanácsbírái sorába választott. Ez is egy szép jele az akkori időknek! Akkor még nem voltak konkolyhíntő Preussok, kik ma, magyar epigonjaikkal együtt, a theologiai tudományosság nagy nevében verdesik a szétválasztó éket a protestáns testvériség előfájába, a közelgő négyszázados jubileum nagyobb dicsőségére!

Visszatérve a perei értekezleti gyűlésre, ez „oly bő és kielégítő lelki táplálékkal volt ellátva, hogy a különböző egyházi és polgári tárgyú felolvasások, szavazások és eszmecserélések nemcsak az egész nap a vitatkozások terén állottak, hanem esteli 11 óráig is, úgy a világi, mint az egyházi jelen volt egyének által, szünni nem akaró teljes lelki éberséggel folytattattak“. Legelőször az esperes, Futó Sámuel, a presbyteri rendszerről értekezett, hazánk viszonyaira alkalmazva. Aztán Szalay István szikszói lelkész, (később szentesi lelkész és akadémiai tag) Tacitusból készített műfordítását olvasta fel Carthago végnapjairól. Végre Molnár Antal, aszalói lelkész értekezett a budai zsinat IX. kánona 14. §. 5. pontja felett,

IFJ. BARTHA ISTVÁN KÖVEZŐ-MESTER ÉS UT-ÉPÍTÉSI VÁLLALKOZÓ DEBRECEN, KOSSUTH-UTCA 35.

Elvállal kocsútak, gyalogjárdák, udvarok, kapubejáratok kiburkolását terméskövel, kockakövel vagy téglával, vidéken is. Költségvetéssel szívesen szolgálok. — Telefon 785. szán.

vagyis a papmurasztásról, melyet, bőséges indokolással, eltörleendőnek nyilvánított. Este „a valóságos főideák: Isten, lélek, szabadság és halhatatlanság feletti philosophiai vitatkozások terére lépett át az egylet. Többek közt Szalay István élő szóval, bőven és terjedelmesen előadta Okennak és Hegelnek azokat tárgyazó nézeteit. A vitatkozások még a vacsora felett is folytak“.

Az itt előadott összes érdekes adatokat Molnár Antalnak „az aszalóvidéki reform. prédikátorok értekező egylete könyv-, levél- és pénztárnokának“ terjedelmes tudósítása őrizte meg az utókor számára a „Protestáns egyházi és iskolai lap“ 1848. évfolyamának 15. számában, a 450—460. lapokon.

Mind Ezek alapján a négy abauji lelkész által 1838-ban megalapított lelkészi egyesületet kell a legelső, legrégebb magyar ref. lelkészi egyesületnek tartanunk, mert régebb lelkészi egyesületről mind- ezideig semmit sem tudunk. Ugyancsak a Protestáns egyházi és iskolai lap 1847. évfolyamában találunk rövid értesítést az alsóborsodi papi egyletről, melynek ez évi gyűlése is „még rendező és irányadó“, alakulása tehát legfeljebb 1846-ra tehető. Érdekes, hogy míg az abauji lelkészek karöltve működtek egyletükben a világiakkal, az alsóborsodiak, hosszú vita után kimondták, hogy egyesületük, „mint papi egylet, kizárólag papi legyen“. Két, szomszéd egyházmegyében tehát egészen ellentétes felfogás. Említés van még ugyancsak 1847-ben a körösvölgyi (bihari egyházmegyei) papi körrel, mely a szűkebb körű élesdtelegdi körből Kisjenőben, augusztus 23-án, 11 lelkész részvételével alakult meg. Feladata: a Prot. Egyh. és más lapok s jó könyvek olvasása által a tagoknak magukat tökéletesíteni, a gyakori összejövetel és társalgás által a kölcsönös szeretetet és barátságot fentartani, — de főképen az alsó fokig sülyedt népnevelés és iskola ügyét

előmozdítani. Itt tehát a lelkészek egyik fő célul tűzték maguk elé a népiskolai oktatás színvonalának emelését, aminthogy az ez időben már fenállott néhány *tanítói* körben, vagy egyletben a lelkészek is tevékeny tagokként szerepeltek. (Sopron- és vasmegyei evangélikus, bánáti, szeghalmi és tatavidéki református tanítóegyletek.)

Nevezetes még idevonatkozólag Jeszenszky László hódmezővásárhelyi evang. lelkésznek „a papi conferentiák ügyében“ megjelent cikke (1847. 27. szám), mely szerint az evang. lelkésztestvérek „körülbelül négy esztendeje (tehát 1843), hogy conferentiázni indultak“, „ámbar még vannak esperességek, ahol csak a réginél állanak, nem conferentiáznak“. Hogy pedig ilyen papi conferentiák vagy egyletek a református lelkészek körében is lennének, arról Jeszenszky mit sem tud, mert cikkében ezt mondja: „Hátha még a református papság is conferentiázna és ennek eredményét egy naplóban a közönség elé bocsátaná, akkor szépen emelkednék lélekben és erőben“. Tényleg ezután jelentek meg az alsóborsodi és körösvölgyi, majd a következő évfolyamban az abauji ref. lelkészi egyesületről szóló híradások.

A kezdetben „szikszóinak“ nevezett, majd „aszalóvidéki“ nevet nyert ref. lelkészi egyesület itt bemutatott, minden elősmerést érdemlő működése, a nemzeti elnyomatás szomorú éveiben természetesen szünetelt, de az alkotmányosság derengésekor, a hatvanas évek elején, újra megindult. A leányzó nem halt meg, csak aludott. Az ismét „szikszói“ nevet nyert lelkészi körnek 1864-ben Nagykanizsán tartott üléséről már van emlékezet. 1870-től kezdve aztán, szakadatlan sorozatban meg vannak a jegyzőkönyvek s más hivatalos iratok; az előbbi időkből valók — fájdalom — „injuria temporum et incuria hominum“, ma már nem találhatók. A könyvtár azonban ma

KRAUSZ GYULA

∴ KÉZIMUNKA-ÜZLETE ∴
DEBRECEN,
KOSSUTH-UTCZA 3. SZ.

Nagy választékban kaphatók:

Selymek és Pamutok Északi szövetek Netz-kanavák Filé Madeira vásznak Kongrék Szultán-szövetek Aida	Torlónia Kelim Futók Miliók Tálczakendők Asztal- és ágy- terítők Függönyök Smyrnák
--	--

— Montirozások és himzések —
a legjutányosabb árban készítettnek.

is megvan az aszalói parokhiának — talán éppen célra épített — külön szobájában. Az 1870-ben újrászervezett szikszói lelkészi kör indítványára s az ugyanez évben alakult kassai lelkészi kör hozzájárulásával alakult aztán meg, nem előbb, mint 1893-ban az abauji ref. egyházmegyei lelkészi egyesület.

Végezetre megjegyzem, hogy ez a mi lelkészi egyesületünk ma is híven ragaszkodik a tisztos elődök nemes tradícióihoz annyiban is, hogy kiváló világi férfaink, élükön az egyházmegye sokérdemű gondnokával, Meczner József úrral, élénken érdeklődnek egyesületünk iránt és részt vesznek annak gyűlésein.

Révész Kálmán.

Nagyszebeni levél.

E lapok 43-ik számában azt hirdeti Baráth Imre, hogy lennének-e a mi hitünknek hősei, kik életüket készek volnának áldozni vallásunkért?

Ő meg van nyugodva afelől, hogy lennének és ebben nem csalódnék senki sem. Némely apróságot mondok el, melyek ezt megerősítik:

Itt van a nagyszebeni állami főgimnázium. Mig a mi debreceni kollégiumunkban holtig szoktak szolgálni a tanárok, vagy legalább addig, míg bírják a terhet, itt ki több, ki kevesebb ideig szolgál s megy innen Budapestre, ki egyenesen, ki kerülő úton, meg-megállapodva valamelyik nagyobb városban. Ő mindenütt ugyanazt az államot szolgálja, neki az iskola, a város csak stáció, a mi tanárunknak Dobrecen otthona, az iskola az övé is, honnan nem vágyik el.

Úgy veszem észre, ez az érzésszerű különbség kihat a tanítványra is. Mi valahogy összeforrunk az iskolánkkal és büszkéek vagyunk arra holtig; azok, akik a nagyszebeni állami főgimnáziumot járták, olyan lagymatagon mondják ezt, már ha ki kell mondaniok, mintha arról volna szó, hogy mit álmodtak. Ebben ennek az iskolá-

nak magyar növendéke nem különbözik a más nemzetiséghez tartozóktól, miből következik, hogy ebből vajmi keveset lehet írni a nemzetiségi viszonyok terhére, de annál többet arra, hogy a tanár is csak közbeeső állomásnak tekint, honnan el igyekezik, a vallás meg valahogy olyan mellékes valami, mit tanítanak, mert tanítani kell. Egyik vallás sem ad ennek szint, mint a felekezeti iskolának. A felekezeti iskola rányomja növendékére a fentartó felekezet bélyegét, de az állami iskola növendékein semmiféle felekezeti bélyeg nem látszik. Ezt érezhette az a budapesti hivatalnokká lett osztálytársunk, aki rámutatva kis fiára, így szólt: „A debreceni kollégiumba adom be. Járja ott a gimnáziumot, ahol az apja járta.“

Egy száz apa egyszer Debrecenbe vitte a fiát nyárára magyarul tanulni. Az elkísérés után lelkendezve mondja: „De örülök, hogy magam kísértem el. Ki sem tudom mondani, mily jól esik, hogy a kollégium körül mindenki a kollégiumról beszél és mily szeretettel.“

Egy másik osztálytársam így szólt egyszer: „Azt hiszik az egyháziak, hogy mi vallásosok sem vagyunk, mert nem megyünk minden vasárnap templomba. Ők nem érezték, amit mi, mikor mint kezdő hivatalnokok vasárnap hivatalba kellett jönnünk s alig állottunk meg, hogy a nagytemplomba ne menjünk előbb a hívó hangszóra. Azóta megszoktuk azt is, mert mindent megszokik az ember lassanként, de ha a vallásunk bajban volna, mi is megtudnánk érette halni csak úgy, mint ők.“

Legyenek meggyőződve az egyháziak, amint a hazaszeretet tüze lobog most, úgy, ha szükség hozná, magától lánggra-lobbanna a vallásszeretet szent tüze is és hősokeket teremtené.

E lapok 32-ik számában Dérczy Imre a „Szent-István-napi munkaszünetről“ ír. Úgy látszik a plébánosok iránt ellenszenvvel viseltetik. Midőn a paragrafusok mérését hozza fel, úgy látszik, mintha bebizonyította volna, hogy vasárnap, Szent-István-nap, az mindegy. Mindegyiken lehet szántani-vetni, akár gözzel, akár ökörrrel. Mégis mintha érezné, hogy tán túl sokat mondott,

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasser J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadsereg szállítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM.
GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.
AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. oooo

ÁRJEJYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

egy merész gondolat kanyarodással kiveti, hogy mit nekünk a paragrafus!? „Fogalmazták volna úgy azt az ünnepet, hogy ez az alkotmányos Magyarország megalkulásának napja és öröme. Így azonban kívül maradtunk az ünneplőkön, akiknek sollemnis hangulatából úgy is inkább a Szent, mint a király képe domborodik ki.“

A paragrafusok oly úton felvonultatása, melyből a kissé felületes olvasó arra a gondolatra jöhet, hogy vasárnap szántani-vetni lehet, veszedelmes, mert a szocialisták malmára hajtja a vizet. Felteszem, hogy a cikkíró azt nem akarta, mert akkor inkább a „Népszavának“ küldte volna be. Józan paraszt népünk a nyilvános és nem elkerülhetetlen munkát nagyon helyesen értelmezilegalább tudomásom szerint. Ha cikkíró sorait olvasnánk azt hinné, hogy vasárnap szabad a szántás. Még ha ő mondaná és ha úgy volna is, akkor is rá kellene bírni, hogy ne szántson, hanem tiszta ruhát öltson gyermekeivel együtt és menjen a templomba.

Ami Szent-István napját illeti, ehhez is van némi szavam.

Engedje meg, ha másképp gondolkozom, mint ő, de én tizenhárom éve élek hazánk e nemzetiségi vidékén, hol oly kicsiségre is, mint a faluvégi mutató-tábla ütötköpött háromszínű fája, felcsillan az ember szeme, így aztán nem csodálhatja, ha a plébánosban mindenek előtt a magyart látom és nem gyűlölöm csak azért, mert pápista, sőt ha jó magyarnak tudom, észre sem veszem hatolikus voltát és arra kérem, hogy e határszélen ápril 11-ike mellett ezen egyetlen törvényes, hazafias ünnepünket nemzetiségeink előtt méltóan domborítsa ki, hogy imponáljon azoknak. Legyen meggyőződve cikkíró úr, az itten körüli katolikus papság Szent-István ünnepén nem a Szent-et, hanem Istvánt emeli ki. Tanút állíthatok reá, hogy néhai Gidófalvy, Nagyszebennek ezelőtt körül-belől 8—10 évvel elhalt címzetes prépost-plébánosa Szent-István napján oly hazafias hazaszeretettől áradó prédikációt csapott a templomot betöltő katonatiszteknek, hogy a tanú szerint, kár, hogy a tiszték nem

értették, mert ilyet a debreceni katolikus templomban sem mondott néhai Wolaffka. Csodálkozott a tanú, hogy Nagyszebenben el merte az öreg plébános mondani. Igen ám, csakhogy az öreg tetőtől-talpig magyar volt és székely!

A veres-toronyi szorosban, pár száz lépésre az ország határától szintén egy öreg székely plébános-kodott. Negyvennyolcban honvéd volt, az se volt más, mint Gidófalvy.

A mostani nagyszebeni plébános Herczeg Hohenlohe és káplánja sem állanak hazafias predikációi dolgában az elhunyt Gidófalvy mögött.

Még egyet. Évekig panaszkodtak a nagyszebeni r. kath. káplánok, hogy felülről valami katolikus szövetség megalakítását sürgették, ők kitértek előle azzal, hogy Nagyszebenben különösen nem kívánatos magyar és magyar között vallásbeli különbséget tenni. Egy r. kath. templom atyától kérdeztem, megalakult-e már. Nem tudja. Én sem tudom, mert ha megalakult is, nem reszelt hasadékot a magyar és magyar közé. És ez helyes is, így volna helyes tiszta magyar vidéken is. Másutt is vannak erre ilyen böles katolikus papok.

Ezektől vegyen példát cikkíró úr és ha papi ember, csapjon hazafias predikációt, ha világi, hazafias beszédet.

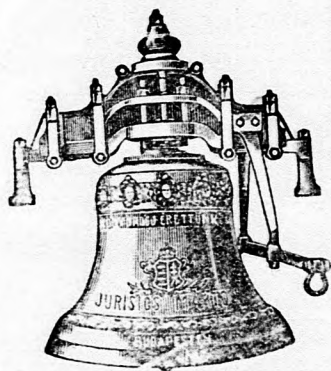
Sajnos a széthúzás, a csakazért is erősen a természetünk. Igyekezzünk levetközni, tökéletesbülünk, erősödünk általa. Erre mindig nagy szükségünk lett volna, de talán soha olyan, mint most!

Dr. Medgyesy Károly.

URAY JÓZSEF

1840—1914.

Temetésre gyűlt össze a esomaközi ref. egyház; október 12-én. Uray Józsefet, az egyházmegye egyik legrégebbi lelkészét s nyug. tanácsbíráját temette, mint lelkipásztorát s vele együtt temettük mi bereiek,

Elsőrendű haranggyár, szerel a kitűnő Pozdech-féle rendszer szerint, mely annak idején ő felsége a király által 2 aranykeresztel leti kitüntetve

Mesekönnyű indítás, nem rezegtetli az állványt, még kevésbé a tornyot. Csupán előnye van, hátránya nincsen — Mérsékelt árak, szolid és szép kiállítás. — Kedvező fizetési feltételek. Alapítva 1868-ban. Felülmul minden eddigi szerelést. Telefon 77—51.

Jurisics Márton

harangöntő- és harangfelszerelő-gyár
Budapest, Rózsa-utca 51—53.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát, u. m.: elsőrendű harangok szállítását, régi harangok átöntését, régi harangok átszerelését Pozdech-féle forgatható öntöttvas-koronára, esetleg forgatható kovásoltvas-koronára, kikopott csapok kieserítését stb. Készít fekvő és álló harangvas-állványokat jutányos áron. Költségvetéssel szívesen szolgál. Jutányos árak, pontos és tisztességes kiszolgálás. **** Kívánatra saját költségén utazik a helyszínére.

mint Csomaközszel összeépített községbeliek is, — temetük, osztatlan részvétellel.

Az elhalálozásról szóló hír nemcsak minket közeliéket lepett meg, hanem kedves övéit, gyermekeit is, kik közül többen már csak a rideg valóról értesülhettek.

Október 7-én, agyszélhűdés döntötte le s három napi kínos haláltusa meg is fosztotta életétől.

Érendréden született, 1840 augusztus 12-én. ősi, nemes családból. Atyja: Uray Márton, kisbirtokos-gazdálkodó s anyja az érendrédi lelkész leánya, Sélley István reformátor, közvetlen leszármazottja.

Közép és felsőbb iskoláit a debreceni református kollégiumban végezte s körülbelül 5 évig volt a híres „Szilágyi-Andaházy intézet” növendéke.

Atyja terhein könnyítendő, mint theológus, az esztári Szunyogh családnál vállalt nevelőséget. Innen választatott, nyíregbei káplántanítóvá, hol egyhuzamban három évet töltött.

Majd a népes tiszafüredi eklézsiába kerül, honnan egy év múlva ismét Gebére vágyakozik vissza, néhai Szilágyi Lajos esperes úr oldala mellé, hogy mint kezdő fiatal ember a jövőben, az egyházi adminisztráció terén, minél nagyobb jártasság s gyakorlatiasságra teheszen szert.

Csomaközi lelkésszé 1869-ben választatott s azóta itt működött, egész haláláig, tehát 45 hosszú esztendő-kön keresztül.

Szigorú, de emberséges bánásmódjával rendet teremtett ezen svábság és oláhság közé ékelte kicsinyke egyházban: erkölcsileg felemelte, anyagilag megalapozta, annyira, hogy állíthatjuk, miszerint — fájdalom — e népesség tekintetében nagyon is leapadt csekélyke gyülekezet ma rendezett viszonyok között él, tökélet gyűjtött s fenmaradása biztosítva van a jövőben is.

Kétszer nősült. Először 1869 nov. 16-án, nőül vevén az akkori nyírmeggyesi lelkész leányát Roncsik Ilonát, kivel 15 esztendőt töltött, valódi eszményi házasságban.

Ezen házasságából 3 gyermeke növekedett fel, Erzsébet, Takács Ferenc szaniszlói ref. lelkész neje, József, ki jelenleg járásbíró Aradon és Sándor, debreceni lelkész. Több kiskorú meghalt.

Életének az volt legkeserűbb pillanata, midőn nejét 1884 okt. 22-én elvesztette s vigasztalást nem találhatva, egyelőre nem is gondolt újabb nősülésre.

De a gyermekek mégsem maradhattak sokáig anya nélkül.

Másodízben tehát Ivó Matildot választotta hitestársául, kivel 1886 aug. 10-én kelet gyébe.

Eme második házasságból 4 gyermek maradt életben, András, Julianna, (Gellért Gyula, érdengelegi áll. tan. neje) Ferenc és László.

Láthatjuk ezekből, hogy nagy és széles körbe állított élet volt az övé . . .

De épen abban rejlett hivatása, hogy itt tudott igazán nemes lenni.

Gyermekeit, lankadást nem ismerő szeretettel s önfeláldozással neveltette, taníttatta s azt tartotta, hogy a semmiből derék gyermekeket nevelni szép garmada számra, ez e magyar református papság kiváltsága s erénye. Ha a világ nem is méltányolja, csak feljegyzni talán a jó Isten! . . .

Valóban ő szíve teljességéből átérezte a zsoldár-író ma gyönyörű énekversének gazdag tartalmát:

„Feleséged házadba
Mint a szőlővessző,
Gyümölcsöt szépet hozván,
Ha eljő az idő;
Meglátod gyermekidet
Te asztalod körül,
Renddel mint olajvesszőt,
Kikben szíved örül“.

Kis egyházából többször hívták nagyobb egyházakba, de ő hű maradt régi örökségéhez. Lánglelkű szónok volt. Szavából, még öreg korában is, tűz érezett ki.

Mint ember, önálló. Erős akarat, tántoríthatatlan, alkudni nem tudó meggyőződés voltak kiemelkedő vonásai.

Eszméiből, elveiből kiforgatni, más meggyőződésre bírni soha nem lehetett.

Mint méhészt, a nyolcvanas évek elején úttörő. Több kitüntetést nyert s e téren jelentős szakíró is volt. Így tudta csak magát s nagyszámú családját fentartani.

Mint tanácsbíró, míg ereje engedte, évtizedeken keresztül hűséggel szolgálta anyaszentegyházunk ügyeit s mint tudom, az egyházm. gyámint. terén is nyomos érdemei vannak.

Tanácsbírói tisztéről, ez év tavaszán mondott le, mely lemondást az egyházmegye hajlott korára tekintettel kénytelen volt elfogadni érdemeit jegyzőkönyvileg örökítvén meg.

Utolsó éveit a hanyatló gyengeség évei valának. Nem volt már épség tagjaiban, sem békesség csontjaiban, különösen a járás esett nehezére.

De azért lelkipásztori teendőit nem hanyagolta el, végezgette — odaadással, buzgósággal.

Mindössze néhány hónapja, hogy káplánt kért maga mellé, mert bizony már olykor-olykor emlékező tehetsége is cserben hagyta.

Temetése múlt hó 12-én ment végbe, helybeli és vidéki, nagyrésztben intelligens közönség részvételével. Lelkészeink közül, a kellemetlen, esős idő s szinte járhatatlan út dacára is többen jelentek meg, elkisérendő őt amaz utolsó nagy útra . . .

A templomban Berey József esperes úr mondott koporsója felett megható imát, a temetőben pedig alulírott búcsúztatta el rövid sírbeszédben a családtól, a gyülekezettől és községtől a galambösz pátriáchát . . .

Most már rég kifejezett óhajtasához hiven ott nyugszik a csomaközi csendes temető-kertben, első feleségével egy sírban.

A pásztor, aki hű volt itt alant a kevesen, ott van az ő Ura előtt és többre bízott már.

Legyen áldás emlékezetén, sírja felett pedig virraszson az örök emlékezet.

Bere, 1914 november 4-én.

Tukacs László,
ref. lelkész.

Végszóm.

„Beat the bush and will jump the hare out!” — mondja ez a nekünk most annyit kellemetlenkedő angol egy találó közmondásban. Ime én is megütöttem a bokrot és kiugrott az abban rejtőzködő nyúl: Balogh Andor segédlelkész. De mi köze van egyáltalán a nagyszerű választáshoz Balogh Andor tiszteletes úrnak, ki tudtommal jelenleg a csengerűjfalu gyülekezet megválasztott lelkésze? A segédlelkész úr ellenem való haragja a következőkben leli magyarázatát:

Balogh Andor tiszteletes úr f. évi március 3-án, a nagyszerű választás előestéjén Sarkadon lakó sógorom társaságában beállított lakásomba Mezőtelegdre és ott családom, anyósom családja előtt kijelentette, hogy ő látja, miszerint a vasárnapi választáson feltétlenül el fog bukni, hanem azért jött, hogy támogatásomat kérje az ő Mezőtelegdre leendő megválasztatásához s hozzátette, hogy támogatásom esetén feltétlenül keresztülviszi a kissebségben levőknek a peticionálástól való visszatartását, ellenkező esetben. — mondá nyomatékosan a segédlelkész úr — el lehetek készülvén nemcsak a megfelelőre, de arra is, hogy a nagyszalontai egyházmegye bírósága okvetlenül megsemmisíti a választást; ezt elkerülendő pedig gyanus jóakarattal hozzátette a tiszteletes úr, hogy legjobb lenne, ha a beadandó felebbezés igazságosabb elintézésére a nagyszalontai egyházmegye bíróságával szemben delegált bíróságot kérnék. Én e jelenet alkalmával nem voltam Mezőtelegden, de megismételte a tiszteletes úr ugyanezen fenyegető kijelentéseit két nap múlva előttem is Sarkadon lakó sógorom házában. Mire én azt feleltem, hogy támogatásomra egyáltalán nem számíthat, mert úgy főgondnokom Telegdi József országgyűlési képviselő úr, mint én már korábban egy igen érdemes ember személyének a meghívására adtuk szavunkat. És mert nem voltam hajlandó adni szavamat megszegni, vagy legalább is a segédlelkész úr áztatása végett kétfelé sántikálni: beadatta bosszúból választásom ellen a felebbezést. Utóbb aztán az történt, hogy telegdi jelöltünket másfelé választották meg lelkésznek, ekként felszabadulva az adott szó kötelező ereje alól, a megváltozott helyzetre utalva

közöltem vele az utat és módot, melyek által személye iránt Mezőtelegden a pártolást megszerezheti. Úgy látszik azonban, hogy ekkor már inkább bízott a tiszteletes úr a felebbezés ügyének saját érdekében leendő eldőlésében, mint mezőtelegdi esetleges megválasztatásában, így levelemre tagadó választ adott. Azt hiszem ennyi elég, hogy Balog Andor úr szeretetlen gyűlölködésének rugóit az olvasókkal megismertessem; azt is gondolom, hogy ez a gyűlölködés sem neki nem volt hasznára; azt meg keservesen érzem, hogy nekem s a zeréndieknek, teljesen méltatlanul már eddig is tenger keserűséget és zaklatást okozott. Éppen azért arra kérek a Zeréndre velem együtt pályázott, de ott még szavazatot se kapott, azóta azonban szerencsésen helyre jutott vetélytársamat, hogy oktalan gyűlölködésével egyszerűen már hagyjon fel. Hagyjon már békét annak az általa megzavart nagyszerű egyházközségnek is, melyhez éppen azért, mert ott egyetlen szavazatot se kapott, semmi köze sincs. Szíveleje meg, hogy e nehéz időkben Isten ellen való vétkek mesterkedései által azt a gyülekezetet tölem, a megválasztott lelkipásztortól néhány félrevezetett egyháztagság segítségével közel egy év óta távortartani. De hagyjon békét a nagyszalontai egyházmegye bíróságának is és menjen Isten áldásával Csengerűjfalu egyházközségébe; kezdje meg ott lelkészi munkáját Istennek dicsőségére, híveinek és felebarátjainak boldogítására.

Dr. Gyenge János.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

2165—1914. eln. szám.

Szerett Szolgatársaim!

A honvédelmi miniszter úrtól a következő leíratot vettem:

A közelmúltban szerveztem egy-egy tiszttal, egy-egy altiszttal és 4—5 népfőkelőből vonatkísérő osztagokat, melyeknek hivatása egyrészt az ország határállomásaitól az északi határtérről jövő sebesülteket és beteget az országban szervezett 14 megfigyelő állomásra, másrészt a megfigyelteket ezen állomásokról az ország belsejébe kísérni, ápolni és gondozni.

Készséggel vagyok hajlandó a már pályát végzett református lelkészjellegű egyéneket, ha számuk nem túlságos nagy, ily vonatkísérő osztagokhoz mint ápolókat beosztani.

Az illetők ezen szolgálatot polgári ruhájukban (vöröskeresztes karszalaggal) látnak el s tevékenységük abban állana, hogy a vonaton levő sebesülteket és beteget, amennyiben ez szükséges és menetközben lehetséges, betegápolásban részesítsék.

A kérdéses egyéneknek napi 4 korona ellátási díjat és állomáshelyükön átvonulási szállást vagyok hajlandó nyújtani. A vasúti utazásra pedig fényképes szolgálati igazolvánnyal láthatnának el.

Aki tehát hajlandó a lelkészek közül így tenni szolgálatot a hazának és a hazáért szenvedő ember-

társainak, nálam (Tiszántúli püspöki hivatal. Debrecen.) levélben jelentse sürgősen elhatározását.

A kiképzés Debrecenben fog megtörténni, ahol lakásról és ellátásról gondoskodunk.

Arról pedig minden bizonnyal gondoskodik minden egyházkerület, hogy a hadi szolgálat letelte után mindenki visszatérhessen abba a hivatalába, amelyből a haza szolgálatára bevonult.

Debrecen, 1914 november hó 11-én.

Atyafiságos szeretettel

Dr. Baltazár Dezső, püspök.

6989—1914. szám.

Körlevél

az egyházi és iskolai helyi hatóságoknak.

Lehetősége ígérkezvén annak, hogy az 1878. évtől 1890. évig bezárólag terjedő időben született és fegyverképtelennek nyilvánított, illetőleg a hadsereg, vagy honvédség kötelékéből felülvizsgálat útján elbocsátott, de a most folytatba tett új megvizsgálás során népfelkélési tényleges szolgálatra alkalmasaknak talált egyházi és iskolai köztisztviselőik a közszolgálat érdekéhez fűződő nélkülözhetetlenség címén a katonai szolgálattól fellesznek menthetők. — felkérem az egyházi és iskolai hatóságokat, hogy amint tényleg nélkülözhetetlen és mások által nem pótolható behivatalnok a most folyamatba tett új vizsgálat során alkalmasnak találják, haladéktalanul tegyenek közvetlenül hozzám az illető behivatalnok mentesítésére vonatkozó indokolt felterjesztést.

A felterjesztést csak abban az esetben fogom tárgyalás alá venni, ha a következő kérdésekre pontos és kimerítő adatokat fogok benne találni: A felmentésre javasolt behivatalnok 1. neve, 2. születési éve, 3. illetőségi községe, 4. illetőségi járása, 5. illetőségi megyéje, 6. hol lett bemutatva? 7. a bemutatásnál mily osztályozást nyert? 8. hova kell bevonulnia? 9. alkalmazási hatóság (hivatal, intézet), 10. alkalmazási hely, 11. a nélkülözhetetlenség indokolása, 12. a felterjesztéshez csatolandó az a „Népfelkelő igazolványi lap“, melyet felmentésre javaslatba hozott egyén a népfelkelő bemutató szemlén kap.

A nélkülözhetetlenség indokolásának ki kell terjedni annak a kimutatására is, hogy az illető iskolai statusból hány tanerő vonult már eddig hadba és hogy mennyi békeidőben a tanerők létszáma és a külön teremben tanított osztályok száma?

Nyomatékosan jelzem, hogy mivel a világesemények mostani napjaiban a haza fegyveres védelmének érdeke minden más érdeknek előtte áll: a nélkülözhetetlenség ismérvét a lehető legmegszorítottabb keretek közé vonom. Ezt a szempontot kérem figyelmébe a felterjesztéssel élni szándékozó hatóságoknak is; mert csakis oly esetekben leszek hajlandó felső helyen előterjesztéssel élni, ahol a nélkülözhetetlenség legszigorúbb értelmezés szerint be van igazolva. A közszolgálat érdekén kívül semmi más tekintet nem jöhet figyelembe. Ilyen tekinteteknek akár írásos, akár személyes előterjesztését előre is felesleges fáradságnak kell minősítenem.

Nem tartom feleslegesnek hangsúlyozva kiemelni, hogy ez a felmentési eljárás egyáltalában nem vonatkozhatik a már eddig más vizsgálatok útján s más kategóriákból besorozott és bevonult behivatalnokokra,

hanem kizárólag csak azokra, akiket ezen körlevelem elején említettem.

Ha fenti 12 pont alatt felsorolt adatok bármelyike hiányoznék is a felterjesztésből, a felterjesztés minden további pótlási eljárás mellőzésével tárgyalás nélkül lesz félre téve.

Annak idején jelezni fogom, hogy kikre nézve tettem felmentési javaslatot. S ha a javaslat a népfelkélésre kötelezettek tényleges szolgálatra való bevonulása időpontjáig nem intéztetnék el, ezen javaslat elinézéséig az abba felvett népfelkélésre kötelezett behivatalnok a népfelkélési tényleges szolgálat alól egyelőre felmentettnek tekintendő s így polgári alkalmazásában a felmentési javaslat elintézéséig megmarad.

A felmentés iránti felterjesztések benyújtásának határideje 1914 december 20.

Debrecen, 1914 november hó 10-én.

Atyafiságos szeretettel

Dr. Baltazár Dezső, püspök.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Él az igazság... győz a magyar...** Ott a csatáknak lángviharában... tűz özönében... ott van a nemzet hős fia mind... drága hazája érdeke hívta és a becsület, el a csatába mindeniket! Ott van az ifjú, aki az anyját s drága aráját hagyta magára... s ott van a férfi, akire sirva gondol a hitves s akit a gyermek egyre keres... S ott a csatáknak lángviharában — mint a sugár száll fel a nagy égre hős katonáknak tiszta szívéből — száll az imádság mindazokért, akik a békés otthoni körben, égre tekintve kéri az Istent, hogy paizsával védje meg azt, aki szívökhöz oly közel áll... Ám a csatáknak tűzözönében, hős katonák lelke előtt, ott lebeg a szent, drága hazának érdeke is, feltve tekint rá, óvja e kincset s bár neki szintén kedves az élet, drága hazáját védi vitézül, még ha meg is kell halni neki. Mert hisz' az élet semmi előtte, *szent kötelesség*, ami reá vár... *szent a becsület* s e nélkül élni ő nem akar: megy csak előre... ott a csaták tűzviharában... ott a golyóknak zápora közt mindig előre megy a magyar...! És ha talán már lankad a karja és a tusákban kezd kimerülni... ott a viharban, ottan a tűzben megjelenik hős lelke előtt az otthoniaknak kedves alakja... és ez a látás újra hevíti s újra erőt ad neki a harcban... hisz' a *hazáért* és a *családért küzdeni édes... halni dicsőség... szent kötelesség!* S míg a hazáért és a családjáért vészbe, viharba törtet a hős, nagy bizalommal néz fel az égre, kéri az *Isten* támogatását, szíve reménye benne vagyon... Óh te nagy Isten, akibe bízunk — látsz te az égből mindeneket — szent paizsoddal véd a magyart most... add, hogy e harcban győzzön a nemzet, hisz' *az igazság ő vele van!* *Él a magyar* — több mint ezer éve — kedves e nemzet az Isten előtt... *Győz a magyar*, mert védi az Isten, mostan is épp úgy, mint azelőtt... Jöjjön azért ránk bár a világnak minden erős és nagy serege s ott a csatáknak tűzözönében zengjen az ágyú s rengjen a föld... minket az Isten ebben a harcban szent paizsával védve takar... *él az igazság... győz a magyar!* Köröstarcsa, 1914 nov. 10. *Szabó János*.

— **A tiszántúli református egyházkerület lelkész-képző-intézete** az egyetemmel kapcsolatban megnyílt. A szabályzat elkészült, melynek alapján az egyházkerületi elnökség a lelkész-képző-intézet igazgatójává *Kiss Ferenc* egyetemi nyilv. r. tanárt, egyházkerületi főjegyzőt, a szervezeti szabályzat készítőjét, ki székfoglaló értekezésében az intézet tervét bőven kifejtette — ideiglenesen kinevezte. A lelkész-képző a maga nagy hivatású munkáját megkezdte, megalakultak a különböző szemináriumok, nyelviskolák s megindultak az önképző munkák. Rendszeresítették az esti istentiszteletek, melyeken ének, imádság, bibliaolvasás, hetenkint egyszer bibliamagyarázat folyik mind a teológus ifjak által tanári vezetés mellett végezve. Ezekon kívül vasárnap délelőtt 11 órakor — szintén az oratóriumban — rendes istentisztelet tartatik, melyen a szénior, esküdtek s a IV. éves teológusok saját munkáikat mondják. Isten áldása legyen az isteni munkán s a szép és reményteljes kezdet gyümölcsözzék áldást egyházunk, hazánk javára.

— **Balassa István halála.** E lapok olvasói közül e név kevésbé ismeretes, holott annak birtokosa azon kevés világiak közé tartozott, akik szívök minden érzelmeivel, lelkök teljes erejével csüggöttek a protestáns eszméken. Balassa István a bihariószegi vincellériskola igazgatója s központi borászati főfelügyelő volt. Mint presbyter, egyháza körében nemes, példás, utánzásra méltó törekvést tanusított s egyházi emberek alig tudtak oly energikusan fellépni a református érdekért, mint a kiváló ősoktól származott Balassa István. Igazi református lélek volt. Egyenes, őszinte, szeretetreméltó, aki mindig örömmel beszélt arról, hogy a Balassa család a pesti református főgimnázium felvirágzását nagyobb szabású alapítványával tette lehetővé. „Soha — szokta mondani — nemesebb cél érdekében őseink nem tehetek volna alapítványt, mint az ifjak református szellemben való kiképzéséért“. A derék, mindenki által szeretett férfiú folyó hó 7-én hunyt el Biharószegen 62 éves korában. Holttestét Kápolnásnyékre (Fehérmegye) a családi sírboltba szállították. A mindenható adjon neki csendes nyugalmat, adja meg neki az igazak koronáját ama nemes élet után, amelyet megharcolt.

— **Elismerés a debreceni kollégiumnak.** A debreceni m. kir. tudomány-egyetem tek. Tanácsának. Budapesti kir. magy. Tudományegyetem. 1659—1914—15. Tekintetes Egyetemi Tanács! A megpróbáltatások nehéz napjaiban megnyílt debreceni egyetem első értesítését nagy örömmel vettük s a magyar tudomány és szellemi élet fejlődésének újabb mozzanatát hirdető asaládiás megnyitó ünnepély keblünket is meleg bensőséggel töltötte el. Ha eddig az ősi debreceni kollégiumnak elismerő tisztelettel adóztunk, úgy most az ifjú egyetemet a testvéri szeretet érzésével károljuk át. Ettől a szeretettől áthatva jelképesen küldjük egyetemünk címerének két ékességét: a babért elismerésül a múltnak s az olajágot bizalmas zálogául a jövőnek. Az egyetemnek vannak elsősorban hivatva a nemzet szellemi életének irányítására, a tudományok fejlesztésére, ápolására s hirdetésére s meg vagyunk győződve, hogy a debreceni egyetem teljes mértékben be fogja váltani azokat a reményeket, amelyet a nemzet közvéleménye fűz a működéséhez. Immár vállvetve fogjuk úgy a hazai, mint a nemzetközi tudományokat ápolni, nem tévesztve szem elől, hogy a meggyújtott fákllya fénye messze kell, hogy világítson. Adja a gondviselés, hogy az egyetem átesve a kezdet nehézségein, hivatása eredményes teljesítésé-

nek összes feltételeit csakhamar megtalálja. Vivat! Crescat! Floreat! Rudapesten, 1914 november 3-án az Egyetemi Tanács I-ső r. üléséből. Lenhossék Mihály dr. rector.

— **Kérelem.** A kollégiumi pénztári hivatal felkéri a nagytiszteletű lelkész urakat, méltóztassanak alkalmas módon hibeiknek tudomására hozni, hogy a kollégiumi és egyházkerületi pénztár november 1-től számítva a jelzőalagilag biztosított kölcsönök után újabb értesítésig 7¹/₂ (hét és fél) százalékos kamatot számít.

— **A tiszántúli ref. egyházkerület lelkész-képző intézetének tanrendje** az 1914—15 iskolai év I-ső felére. Keresztyén egyháztörténelem. I-ső Korszak. I. év. Heti 3 óra. Erdős Károly docens. Dogmatörténelem IV. év. Heti 2 óra. Ugyanaz. Patrisztika (nem kötelező) II—IV. év. Heti 2 óra. Ugyanaz. Német nyelv és irodalom. I—IV. év. Heti 2 óra. Ugyanaz. Angol nyelv kezdőknek. I—IV. év. Heti 2 óra. Ugyanaz. Angol nyelv haladóknak. I—IV. év. Heti 2 óra. Ugyanaz. (Valamelyik nyelv I—IV. éven át kötelező.) Pedagógiai szeminárium. I—II. év (2 féléven át kötelező). Heti 2 óra. Dr. Mitrovics Gyula. Homilétikai szeminárium. III—IV. év. (2 féléven át kötelező). Heti 2 óra. Dr. Ferenczy Gyula. Gyakorlati szeminárium. I—IV. év. (8 féléven át kötelező). Heti 2 óra. Kiss Ferenc. Közegészségtan. I—IV. év. (2 féléven át kötelező). Heti 2 óra. Később kiteendő előadó által. Egyházi és műenklés. I—IV. év. (8 féléven át kötelező). Heti 1 óra. Mácsay Sándor, főisk. énektanár. Köz- és közigazgatási jog. I—IV. év. (2 féléven át kötelező). Heti 2 óra. Később kiteendő előadó által. Nemzetgazdaságtan. I—IV. év. (2 féléven át kötelező). Heti 2 óra. Később kiteendő előadó által. Bevezetés a sémi filológiába. (speciál kollégium). Heti 2 óra. Dr. Varga Zsigmond. Az ókori keleti kutatások, különös tekintettel az általános vallástörténetre és a bibliára (speciál kollégium). Heti 2 óra. Dr. Varga Zsigmond. — Dr. Erdős József és Sass Béla egyetemi nyilv. tanároknak a lelkész-képző intézetben előadandó tárgyai e félévben az egyetemen hirdettek meg.

— **Kovács István gyászünnepe.** Kedden délután szent kegyelettel áldozott az ősi főiskola közös tanárkara a harcmezőn halálos betegséget szerzett s elhunyt Kovács István tanítóképezdei tanár emlékének. Az oratórium zsúfolásig megtelt közönséggel. Ott volt a gyászoló család, a vesztes tanári kar, az elhunyt tanítványai. Megjelent Baltazár Dezső dr. püspök, Márk Endre ügyvédi kamarai elnök, Kiss Ferenc egyetemi rector, valamint a testvér intézetek képviselői s a helybeli ref. egyház lelkészi kara. Veress István dr. tanítóképezdei igazgató emelkedett hangú beszédet tartott, híven jellemezve az elköltözöttet s a kultúra veszteségét. De sirassunk — úgy mond — inkább ezreket, semhogy siratni kelljen a hazát! Az emlékbeszéd előtt és végén a főiskolai kántus énekelt megható melegséggel s ünnepélyes szabatossággal.

— **Az egyetem rektora a nagyközönséghez.** A debreceni m. kir. tudományegyetem s vele párhuzamosan a tiszántúli egyházkerület lelkész-képző intézete már megkezdte működését. Minthogy a mai rendkívüli nehéz viszonyok miatt szegénysorsú ifjaink még sokkal jobban rá vannak utalva a nagyközönség támogatására, bizalommal kérek mindenkit, hogy akinek nevelőre, korrepetitorra, ének- és zenetanítóra, s irodai kisegítőre stb. van szüksége, forduljon hozzám s én ez igények megfelelő kielégítéséről készséggel gondoskodni fogok. Deb-

recen. 1914 november 9. *Kiss Ferenc*, egyetemi rektor, lelkészképző intézeti igazgató.

— **Meghívó.** A debreceni református kollégium tanári kara dr. U. Szabó Gyula főgimnáziumi tanárnak, a haremzön hősi halált halt kartársának emlékezetét 1914. évi november 14. napján, délután 4 órakor a kollégium oratóriumában megünnepli. Zilcher gyász-énekét éneklí a kollégiumi énekkar. Beszédet mond dr. Petzkó Ernő, főgimnáziumi tanár. A Himnuszt éneklí a kollégiumi énekkar.

— **Meghívó.** A Csokonai-kör 1914 november 17-én, kedden délután 3 órakor, a vármegyeház dísztermében Ünnepi felolvasó ülést tart Csokonai Vitéz Mihály emlékezetére, a háborús hangulathoz illeszkedő műsorral. Debrecenben, 1914 november havában, az elnökség. Belépti díj nincs. Hazafias áldozatot tesz, aki a debreceni Veres-kereszt javára adakozik. Műsor: 1. Csokonai-nyitány. Előadja Ehrlich József vezetésével az „Egyet-értés” zenekara. 2. Megnyitó beszéd. Mondja Géresi Kálmán, a Csokonai-kör elnöke. 3. Huber „Szabadság-dala”. Előadja Mácsai Sándor vezetésével a Városi dalegylet. 4. Csokonai és a háború. Irodalomtörténeti értekezés. Írta és felolvassa Kardos Albert, a Csokonai-kör titkára. 5. Németországhoz. A magyarok dícsérete. Költemények. Írta és előadja Oláh Gábor, a Petőfi-társaság és Csokonai-kör tagja. 6. Csokonai jövődölése. Írta és felolvassa Boldisár Kálmán, a Csokonai-kör választmányi tagja. 7. A mostani háborúban vitézkedő magyarokhoz. Írta Csokonai. Szavalja Markovits Lajos, egyetemi polgár. 8. Őrszem a táborban. Szinpadí költemény. Írta és előadja Szávay Gyula, a Kisfaludy- és Petőfi-társaság tagja, a Csokonai-kör főtítkára. 9. Csokonai—Hoppe: A reményhez. Előadja Mácsai Sándor vezetésével a Városi dalegylet.

— **Az érdegelegi ref. lelkész gyásza.** Az isteni legfőbb bölcsesség mélységes gyászba borította az Úrnak 83 éves szolgáját: *Nagy Károly* érdegelegi ref. lelkészt, a mi jó Károly bátyánkat, szeretett és hűséges nejének elhunytával. Elhunyt a jó élettárs. életének 72. és boldog házasságának 52-ik évében, hosszas szenvedés után okt. 31-én. A temetés nagy részvét mellett ment végbe. A háznál Veres Imre ifjúsági lelkész mondott megható imát, a sírnál pedig Csutoros Albert érendrédi lelkész szolgált. Áldás, szeretet és béke lengjen a drága hamvak felett, a gyással sújtottak fájdalmára pedig adjon vigasztalást a kegyelem Istene. Érendrédi, 1914 nov. 9. Csutoros Albert, ref. lelkész.

— **Erendrédi** november 1. és 8-án este a háború alkalmából a nagyközönség számára tartott felolvasás és előadás műsora: 1. „Hymnus”. 2. „Mezei pocok (egerek) ellen” a védekezés és sürgös segítség, mert a mezőgazdasági munkás kezek nagyrésze, a férfi-munkaerő nem a békeszerető ekeszarvát fogja, de vadfakasztó fegyvert ragadott. Csutoros Alberttől. 3. „Gyors hírszerzés”. Balenkó Miklóstól. 4. „Kézfogás, kézesók és kolera”. Csutoros Alberttől. 5. „Heti harci események”. Maleczki Miklóstól. 6. „Törvényjavaslat a nők hadegészségügyi szolgálatáról”. Csutoros Alberttől. 7. „Törökország ismertetése térképen és Törökország beavatkozásának jelentősége”. Balenkó Miklóstól. 8. „Nemzeti kölcsön”, vagyis a fiókban őrzött pénzt, betéteket, tőkéket, értékpapirokat az államnak adjuk kölcsön, mely busásan kamatozik. Az állam kölcsön-kötvényt fog kibocsátani, melynek értékét az állam ígérete adja meg. Az állam kölcsön-kötvényét megveszi minden pénzintézet és köl-

csönt adnak rá a pénzintézetek. A kötvények kamatai után semmiféle adó, vagy illeték nem jár. Végül a „Szózat” éneklése és „Vilmos” császárnak Csutoros Albert által előadott rövid imádsága zárta be az estvét. Érendrédi, 1914 november 9. Csutoros Albert, ref. lelkész.

— **Halálozás.** Özv. Tóth Dánielné szül. Vágó Ilona, mint édesanya, Tóth Béla, Tóth Lajos, Tóth Ilona férjezett dr. Tüdös Istvánné, mint testvérek, dr. Tüdös István mint sógor, Tüdös Ilona, László és István, mint unokahug, illetőleg unokaöcsék, fájdalmas érzéssel tudatják, hogy a forrón szeretett fiú, testvér, sógor és nagybátya dr. Tóth Dániel Miskolc thjf. város tiszti ügyésze és bizottsági tagja, a miskolci református egyház presbitere, az alsóborsodi református egyházmegye tiszteletbeli ügyésze életének 41-ik évében, hosszas szenvedés után, 1914. évi november hó 10-én reggel 4 órakor elhunyt. Temetése 1914 november hó 11-én délután 3 órakor lesz a Kossuth-utca 19-ik számú gyászházból, ahonnan a porrészek az avasi temetőben fognak végső nyugalomra helyeztetni. Miskolc, 1914 november 10. Legyen emléke áldott, siri nyugalma csöndes, aki a feltámadás boldog reménységével halt meg.

— **Megjelent a Mikáh és Cefanjah** próféták könyveihez írt kommentárom és t. előfizetőimnek szét is küldöttem. Felvilágosításul meg kell jegyeznem, hogy *Nahum* könyvét, melynek kommentárját előfizetési felhívásomban szintén kilátásba helyeztem, ebbe a füzetbe térszűke miatt nem tudtam bele szorítani; az tehát a jövő füzetre maradt. A fentmaradt példányok 6 korona bolti áron megrendelhetők Kókai Lajos könyvkereskedésében, Budapesten

— **Kevés a prot. tábori lelkész.** „Kevés a prot. tábori lelkész” cím alatt pár sor közlés jelent meg b. lapjuk 45-ik száma újdonsági rovatában. Hogy ez állítás mennyire igaz, annak illusztrálására mellékelek egy különben szép, de hitelveinkkel össze nem egyeztethető, a kassai egyházmegye jóváhagyásával kibocsátott „Imát a hazáért”, melyre vonatkozólag egyik értelmes hívem hozzám írott mellékelt levelében azt az észrevételt teszi, midőn előzőleg annak a templomban elmondására kér, hogy: „kissé eltérő az utolján a mi egyszerű imánkna”. Hát bizony eltérő, mert a „szent király” és „szűz anya”, „Magyarország oltalmazója és pártfogója” közbenjárásáért esedezik, hogy a szent királyok, akik a kereszt jelével és a boldogságos szűz képével díszített zászlóinkat győzelemre vezérelték, legyenek szöszölőink Istennél stb. Ha a fentiekhez hozzáteszem, hogy a sebesült katonák állítása szerint a kath. papok a táborban híveinket meggyónatják, megáldoztatják, nagyon is igazolást nyert említett közleményünk ama pár sora: „itt tenni kell valamit, ha az állam nem tehet, tenni kell az egyetemes egyháznak”, mert ha a háború lezajlása után, Isten különös kegyelméből életben maradó katonáink párhuzamot vonnak a mi pásztorokodásunk és a másik egyház pásztorokodása között: a bírálat mérlegén könnyűnek fogunk találtatni s a megbotráncokozáson felül nagyobb veszedelem is állhat elő nemtörődömségünk folytán egyházunkra. Tegyenek meg azért minden lehetőt tenni hívatott vezetőink, míg nem késő. Tiszadob, 1914 nov. 10. *Tóth Lajos*, református lelkész.

— **A lelkészképző megnyitása.** Az egyetemi teológiai fakultás mellett lelkészképző intézetet állított fel a tiszántúli egyházkerület. Célja ennek az intézménynek az, ami a külföldi Prediger seminároké. Az egyetemi

előadások mellett és azok felhasználásával gyakorlati ismereteket adni és jellemet fejleszteni. Ez történik az egyházi szervezet, iránytan, papi teendők, gyakorlati jogismeretek s ének tanításával s ez történik méginkább a különböző szemináriumokban, hol a vezető közvetlenül érintkezik az ifjúsággal. A lelkészkepző igazgatója, Kiss Ferenc a lelkészi gondozás tanára első óráján ismertette a lelkészkepző feladatát. Az ifjúság készséggel vállalta az újabb tekintélyes óratöbbletet és szorgalmasan részt is vesz a kölcsönös munkában. E mellett önképző-körükben is megindult az élet. A vén kollégium népe munkától hangos. Este 1/26 órakor van a scola esteli könyörgése. Vasárnap délelőtt 11 órakor az ifjúsági istentisztelet s hetenként egyszer bibliamagyarázat, minden napon pedig bibliaolvasás. Sebesült katonák részére vasárnap délutáni esték. Tervbe van véve még a művelt közönség számára nagyobb estélyi sorozat, a háborúra vonatkozó ciklus, melynek előadói egyetemi tanárok s lelkészek lennének. Új élet mindenütt s minden abban az árnyékban és nyomás alatt, amelyet a világharc lelkeinkre vet.

— **A ref. egyház hitvallói.** A magyar harci-dicsőség esillaga, ismét felragyog a vérpiros égen s messze fénylik a széles világon. A magyar huszár daliás alakja, villám gyors robogása, súlyos kardja, a szurony rohamra induló magyar ezredek felülmúlhatatlan hősiessége, a levert ellenségét bajtársi szeretettel gondozó magyar katona jó szíve mindenütt emlegetés tárgyai. Mind a vitézségben, mind az emberségben együtt tartanak a többiekkel a mi fiaink. Öregbitik a közös dicsőséget. Ez a dicsőség azonban drága árba, kiomló tenger vérbe és áldozatba kerül. Ilyen áldozatot hozott a közös oltáron a debreceni főiskola, az enyedi ref. kollégium, melynek egyik ifjú tanára legközelebb halt hősi halált, ilyen áldozat a Lévai Mihály szeretett lelkész társunké, akinek veje, Kormos Gyula a derék férfi, apa és hivatalnok, a déli harctéren esett el. És vele még annyian a hősök közül. Ők a mi hitvallóink.

— **Lelkészbeköszöntő Monostorpályiban.** A monostorpályiak nagy egyetértéssel választott fiatal papjának, Varga Csongornak székfoglalása november 8-án történt meg. Az istentiszteleten a hazáért harcolók nagyszámának hiánya mellett is zsúfolásig megtelt a templom. Eljött az ifjú lelkész édes atyja, a nagyérdemű F. Varga Lajos, valamint Vadon Béla derecskei és az intercalare alatt felügyeletet teljesítő Csighy Andor hoszúpályi lelkész. A prédikáció Máté V. 13. alapján az egyháztársadalmi és haza iránti lankadatlan munka végzésén késznek mutatta be az új lelkészt, akit szeretettel, bizalommal és lelkesedéssel ünnepeltek hívei. Istentisztelet után küldöttségileg üdvözölte az új lelkészt a zsidó hitközség és Monostorpályi község előljárósága. Majd közebed volt a gazdakörben, amely alkalommal Vadon Béla lelkész átadta a derecskei hívek szíves üdvözlését, akiknek körében Varga Csongor most is szívesen emlegetett szeretett káplán volt. Hisszük, hogy épen olyan szeretetben és megbecsülésben lesz része Monostorpályiban, meg tudjuk azt is, hogy ez a fiatal mennyi — majdnem szokatlanul sok — egyéni kiválósággal s igazán értékes becses tulajdonsággal rendelkezik, s hogy a köteleltségteljesítésnek milyen mintaképe, meg azt is, hogy a jó monostorpályiak a majd fél évszázadon át köztük működött ősz patriarchájuk idején milyen hűséges, tisztességes, szerető hívei voltak mindenkor anyaszentegyházunknak.

— **Ref. imakönyveket a katonáknak.** Egy katona levele papjához (nt. Tóth Lajos lelkészhez). Kedves Nagytiszteletű Úr! Forró köszönetemet nyílvánítom azon kedves kis ajándék imakönyvért, melyet feleségem által méltóztatott küldeni ide, messze idegen földre, a csaták zivatarába. E világot felforgató fürgetegben, idegen ajkú, és ellenséges nép között egy magyar esendes kis imakönyv. Meghatottan, könnyes szemekkel vettem kezeimhez s amíg élek, becses emlék lesz előttem. Fogadja Nagyságod legforróbb köszönetemet érte. És most innen, a harcok mezejéről egy alázatos kéréssel fordulok Nagyságodhoz. Bocsánatát kérem, ha talán nem méltóztatná helyeselni, de mivel köszönetemen kívül mással nem viszonzozhatom e megható gondoskodást, köszönetemhez mellékelem viszonzásul e szép imát, melyet múlt hó 29-én osztottak ki köztünk kissé eltérő az utólján a mi egyszerűbb imáinknál, én úgy irtam szóról szóra amint hallottam, de Nagyságod kijavíthatja. Tehát, mivel itt imádkozni sem érünk rá mindenkor, kérem kedves nagytiszteletű urat elmondani a templomban, ha lehetséges és ha nem, méltóztatnék eltenni emlékül. És most üdvözlöm Nagyságodat és köztiszteletben álló úri családját. Méltóztatnék forró üdvözlőmet átadni kedves tanítómesteremnek Makkay Balázs rektor úrnak, aki iránt mindenkor mély tisztelettel vegyes szeretettel viseltem. „Istennek áldását kérve mindnyájunkra és az egész Magyar hazára”. Maradtam Nagyságod iránt alázatos tisztelet érzésével szívemben. Timár István. 1914 október 29-én.

— **Csere.** Háromezer (feles gazdálkodás mellett legalább 4000) korona jövedelmű, nyolcadfél száz lelket számláló egyházközségemet elcserélném más — a tiszántúli, vagy tiszáninnen egyházkerületben levő, lehetőleg hasonló fizetősű — egyházzal. Megbeszélés privát levélben. Cím a kiadóhivatalban.

Felölös szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.

Munkatársak: Soltész Elemér, dr. Veress István.

Pályázat.

A hegyközpályii református egyház pályázatot hirdet orgonista kántor-tanítói állásra.

Javadalom: A) Tanítói fizetés: 8 kat. hold. 1000 □-öl szántó és rét haszonélvezete legeltetési joggal 88 K. Tüzifaváltság 64 K. 85 tanköteles után búzaváltság 102 K. Tandíjváltóság 125 K 80 f. Borváltóság 95 K. 20 f. Örletési átalány 12 K. 1400 □-öl beltelek haszonélvezete 40 K. Ismétlő tankötelesek után tandíjváltóság a községtől 50 K. Összes tanítói fizetés 577 K. Az államsegély az 1913. évi XVI. t.-c.-nek megfelelően intéztetik el. B) Kántori fizetés: készpénz 33 K 60 f. Búzaváltság 176 K. Borváltóság 100 K. Tüzifaváltság 64 K. 8 nagytemetés után stóla 16 K. 14 kistemetetés után stóla 14 K. Természetben való tisztességes lakás kerttel. Összes kántori javadalom 403 K 60 fillér. A földek után az adókat az egyház fizeti.

Köteleltség: Az I—VI. vegyes osztályú elemi népiskola tiszántúli egyházkerületi tanterv szerint való tanítása, ismétlősök, konfirmandusok, énekkar tanítása, orgonista-kántori teendők végzése, kanonikus órákon és a lelkész akadályoztatása esetén predikálás, egyháztársadalmi munkában való segédkezés, jegyzőkönyvnek vezetése.

Személyes megjelenés, próbaéneklés és orgonázás előnyös. Az állás a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó.

Szabályszerűen felszetelt pályázati kérvények címemre 1914 november 25-ig nyújthatók be.

Hegyközpályi, 1914 nov. 20.

Bácsy Gyula,
ref. lelkész, isk.-széki elnök.

7021—1914. sz.

Pályázat

az érmelléki ref. egyházmegye kötelekébe tartozó bihari-egyházai ref. egyházközségben elhalálozás folytán megüresedett rendes lelkészi állásra.

Javadalom: 1. Lakás. 2. 114 hl. termény megváltási ára 1025.64 K. 3. 14 hold (1100 □-ölével) szántó-föld 240 K. 4. 8 öl fa megváltva 240 K. 5. Fűtő nád megváltva 12.60 K. 6. 16 hold réti kaszáló. 7. 3 vékas szálláskerti föld a fentemlített szántóföldön kívül. 8. 9¹/₄ legelő illetőség. 9. Stóla a kerületi megállapítás szerint 540 K. 10. Kongrua.

A 914-ben elvetett őszi vetés hozama az özvegyet illeti.

Az állás a kegyeleti idő letelte után 1915 május 1-én elfoglalandó.

Pályázati kérvények az E. T. II. t.-c. 16. §-ában említett okmányokkal felszerelten 1914 nov. 27-ig Végh József espereshez Érmihályfalva (Bihar m.) küldendők.

Debrecen, 1914 nov. 12.

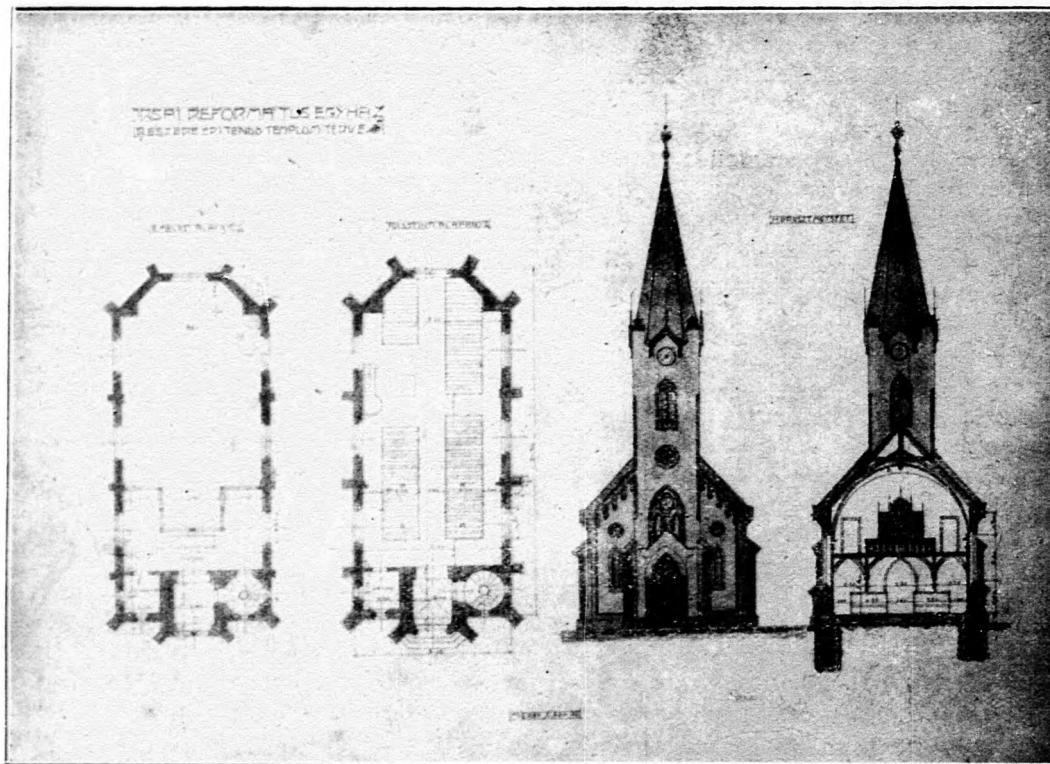
Dr. Baltazár Dezső
püspök.

6%-os hadikölcsönre

jegyzéseket eredeti feltételek mellett elfogad és a legmészszebb menő kedvezményeket nyújtja az

**Alföldi
Takarékpénztár
Debrecenben.**

HOLLOS és QUITTNER

építésszek és építő-
mesterek

Budapest

VIII., Mária-u. 11. sz.

Telefon: József 34—10.

Elvállalnak mindennemű, az építési szakba vágó munkálatokat, költségvetések készítését, építkezések keresztülvitelét, valamint régi épületek átalakítását stb. stb.

Nagy gyakorlattal bíró specialisták templomok és iskolák tervezésében és építésében.

Szegény egyház gyülekezeteknek iskolák és templomok, valamint lelkész- és tanítói lakások terveit díjtalanul elkészítik. Adnak szakvéleményt és becsléseket végeznek. — Kívánatra személyesen megjelennek, valamint szívesen szolgálnak szakbavágó felvilágosítással.

Villamos óra és toronyóra gyár

Gr. Thorotzkai és Társa Rozgonyi és Lendvai
Budapest, VI., Sziv-utca 32. szám.

Gyártunk:

Toronyórákat

megbízható pontos járással, válogatott anyagból, erős és modern kivirelben, sok évi jótállással

Több arany és ezüst éremmel kitüntetve. :: Tanoncképzés terén elért kiváló sikerekért diszérémmel kitüntetve. 1912.

Telefon 46—88. sz.

*****

Sürgönyeim:

Óragyár Sziv-utca.

*****

Saját szabadalmunk szerint villamos fő- és mellékórákat, villamos toronyórákat, villamos jelző órákat, iskolák és gyárak részére, villamos kongatókat, órellenőrző órákat. — Kastély, laktanya, perron, reklámórákat, harangjátékokat és különféle futóműveket, számláló készülékeket. Óraszerkezettel működő, beállítható lámpa-kapcsolókat.

Magyarország egyetlen modernül berendezett villamos óra és toronyóra gyára.

Elvállalunk: A URÓRA villamos lámpát és oltó vagy gyújtó ébresztőórát.

Budapest székesfőváros szerződéses toronyórásal.

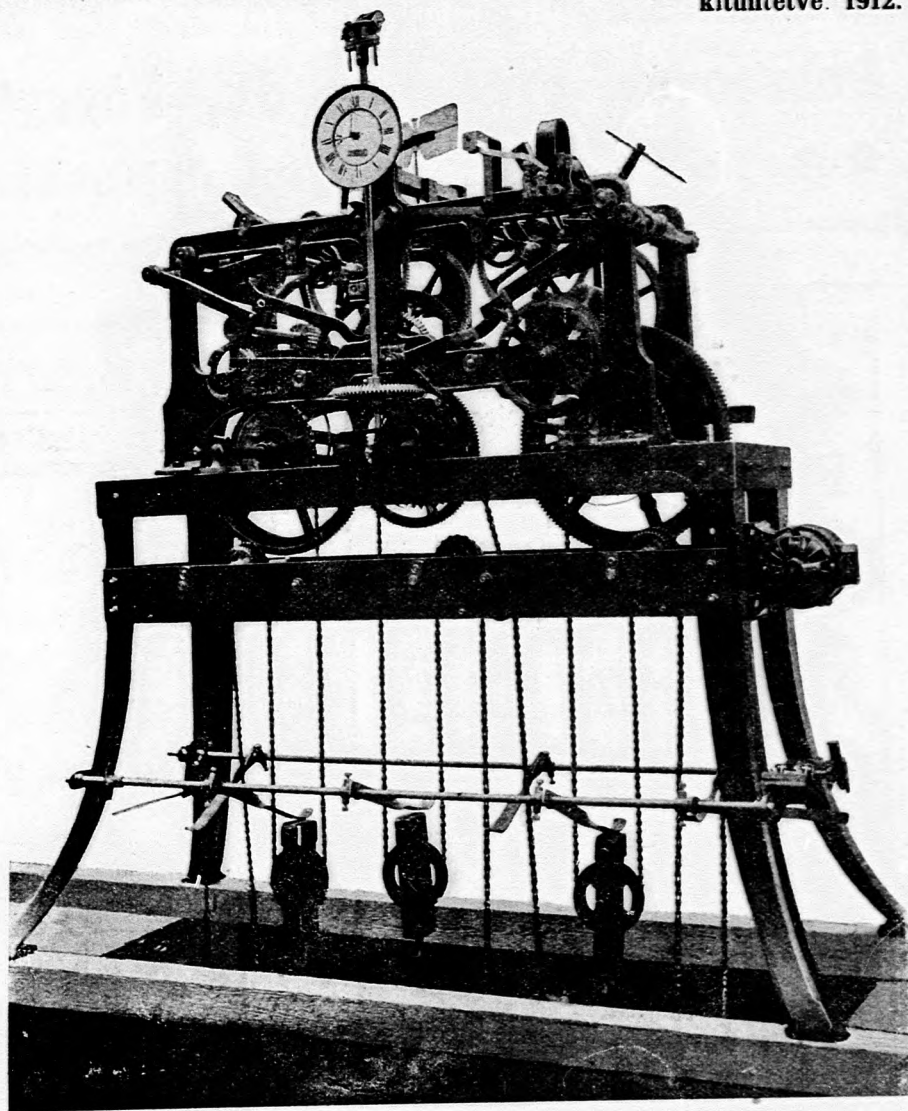
A magyar királyi államvasutak, posta, dohánygyárak és zálogházak, Pécs, Szeged, Szekszárd, Szabadka, Nagybánya, Debreczen, Keoskemét, Hajmásker, B.-Gyarmat, Hódmezővásárhely, Múraszombat stb szállítói.

30 munkás, 45 gép.

Költségvetéssel díjtalanul szolgálunk

Szállítunk fagymentes toronyóra olajat.

Előnyös fizetési feltételek.

AUTOMATIKUS VILLAMOS FELHÚZÁSÚ TORONYÓRA.

A nagytszeteletű lelkész és tanár urak figyelmébe.

Elegáns, tartós minőségű, modern szabású **őszi és téli fiú- és leányka-ruhákat** szolid áron vásárolhatjuk az előnyösen ismert

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari és kamarai szállító férfi-, fiú- és leánykaruha telepénél
Debreczen, Piac-utca 51., Főpostával szemben.

* Árjegyzék kívánatra díjtalanul küldetik. *

A Nagytiszteletű lelkész urak és a n. é. ur! közönség b. figyelmét felhívom 20 éves törv. bejegyzett ..

FÉRFI SZABÓ

cégemre (üzletemre), melyben a leg-elegánsabb angol és magyar divatu uri ruhákat, papi palástokat és fővegeket, sikkos vasuti és katonai egyenruhákat készítek.

Tartalékos tiszték, tisztjelöltek és egyéves önkéntesek teljesen előírás szerint lesznek felszerelve.

↔ Teljes tisztelettel ↔

Prelovsky András

papi, egyenruha és uri szabó
Debreczen, Kossuth-u. 4.

AZ ŐSZI ÉS TÉLI IDÉNYRE

RAKTÁRRÁ ÉRKEZTEK:

DIVATOS KOSZTÜM KELMÉK,

Bluz és pongyola szövetek, különösen nagy választékban, fekete és sötétkék kelmék, muff, boák és szörmesálók,

MUFF, BOÁK ÉS SZÖRMESÁLOK

gyapjuk és zsenilien kendők, mosó flanellek, barchentek,

MELEG ALSÓINGEK LÁBRAVALÓK,

harisnyák, gyapju takarók olcsó, szabott áron kaphatók.

Szabó Lajos fiai cégnél.

DEBRECEN, RÓZSA-UTCA.